

Motion till riksdagen 2025/26:553

av **Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S)**

Svensk natur och folkhälsan

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av långsiktig och effektiv förvaltning av skyddad natur, samt om att svensk natur är en central folkhälsoresurs, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De senaste årens kraftiga nedskärningar i anslagen för skyddad natur har fått allvarliga följder runt om i landet. Naturresevat, vandringsleder och nationalparker riskerar nu att förfalla – samtidigt som friluftslivets betydelse för folkhälsan är större än någonsin.

En gemensam kartläggning från Svenska Turistföreningen och Håll Sverige Rent visar att tre av fyra länsstyrelser redan tvingats minska åtgärder för underhåll och mot nedskräpning. Förebyggande insatser uteblir och enbart det mest akuta åtgärdas. I praktiken innebär det att vandringsleder växer igen, att rastplatser förfaller, att skyltar inte uppdateras, att ved inte fylls på vid grillplatser och att dass inte sköts. Det skapar en ond cirkel, vilket riskerar att leda till att människor avstår från att besöka naturen. Något som skulle underminera hela idén med att skydda områden för rekreation och friluftsliv.

När underhåll och tillsyn skärs ned ökar risken för erosion, nedskräpning och slitage på känsliga naturområden. I Riksrevisionens granskning Förvaltningen av skyddad natur (RiR 2024:11) konstateras att skötseln inte är effektiv och natur- och friluftslivs-värden riskerar att gå förlorade. Granskningen fastställer också att det finns brister i planering och uppföljning, vilket leder till ineffektiva insatser. Det kan leda till ökade kostnader på sikt. Att låta naturresevat förfalla är inte bara en miljöfråga utan även ett ekonomiskt misstag. Förebyggande skötsel är billigare än akuta insatser när slitage och nedskräpning gått för långt.

Svensk natur är en värdefull folkhälsoresurs. Folkhälsomyndigheten är tydliga med att friluftsliv har stora hälsoeffekter. Vistelse i naturen minskar stress, förbättrar återhämtning och kan förebygga livsstilsrelaterade sjukdomar som hjärt-kärlproblem och psykisk ohälsa. God tillgång till natur stärker också den sociala jämlikheten, inte

minst därför att människor får en kostnadsfri arena för motion, rekreation och gemenskap. En rapport från Svenskt Friluftsliv visar att nio av tio svenskar ägnar sig åt någon form av friluftsliv och att tre av fyra upplever att naturvivelser är viktiga för hälsa och välbefinnande.

Skyddade naturområden har även en central roll för den biologiska mångfalden och för klimatanpassning. När skötseln brister ökar risken för spridning av invasiva arter och förlust av viktiga livsmiljöer. Det försvårar Sveriges möjligheter att leva upp till internationella åtaganden för natur och klimat.

Det finns också ett starkt samband mellan välskötta naturområden och en livskraftig besöksnäring. Turismen i nationalparker och naturreservat skapar arbetstillfällen, särskilt i glesbygden. När service och tillgänglighet försämras riskerar intäkterna att minska, vilket slår mot både lokal ekonomi och Sveriges attraktionskraft som resmål.

Förvaltningen av skyddad natur behöver därför vara långsiktig, effektiv och transparent. Skötselplaner måste hållas aktuella och samverka med kommuner, regioner och ideella organisationer, som Svenska Turistföreningen och lokala friluftsföreningar, måste stärkas, samtidigt som uppföljningen förbättras. Digitala verktyg kan bidra till att resurser används mer träffsäkert, medan ett bredare samarbete med civilsamhället kan stärka engagemang och delaktighet.

Välskötta naturreservat och vandringsleder är en resurs som gagnar både nuvarande och kommande generationer. Att värna om dess tillgänglighet och kvalitet är en investering i folkhälsa, biologisk mångfald och framtidens samhälle. Att avstå från att underhålla vår gemensamma natur är att lämna en skuld till kommande generationer.

Caroline Helmersson Olsson (S)

Fredrik Olovsson (S)

Hans Ekström (S)

Sofia Amloh (S)